

Sotsiaaldemokraat

www.sotsdem.ee • november 2013

Valitsusliit ei tõsta häbiväärselt väikest lapsetoetust

Novembris Riigikogus maha peetud 2014. aasta riigieelarve arutelul võtsid sotsiaaldemokraadid kasutusele kõik vahendid, et lapsetoetuse tõstmine järgmise aasta eelarvesse jõuaks. Valitsusliit siiski opositsiooni ettepanekuid kuulda ei võtnud ning suunas raha mujale.

Sotsiaaldemokraatide saadikurühm on Riigikogu praeguse koosseisu jooksul esitanud lapsetoetuse kolmekordistamise eelnõu juba neljal korral ning teinud igal aastal vastavaid muudatusettepanekuid ka eelarvesse, siiski on toetuse summa jäänud muutumatuks 19 euro suuruseks.

"Sotsiaaldemokraadid on andnud selge sõnumi, et lastega perede toimetuleku parandamine ja universaalse lapsetoetuse tõstmine peab olema üheks Eesti riigi kõrgemaks prioriteediks," ütles Sven Mikser. "Kõnelustel koalitsioonierakondade esindajatega on saanud täiesti selgeks, et valitsuse prioriteetidid asuvad mujal," lisas ta.

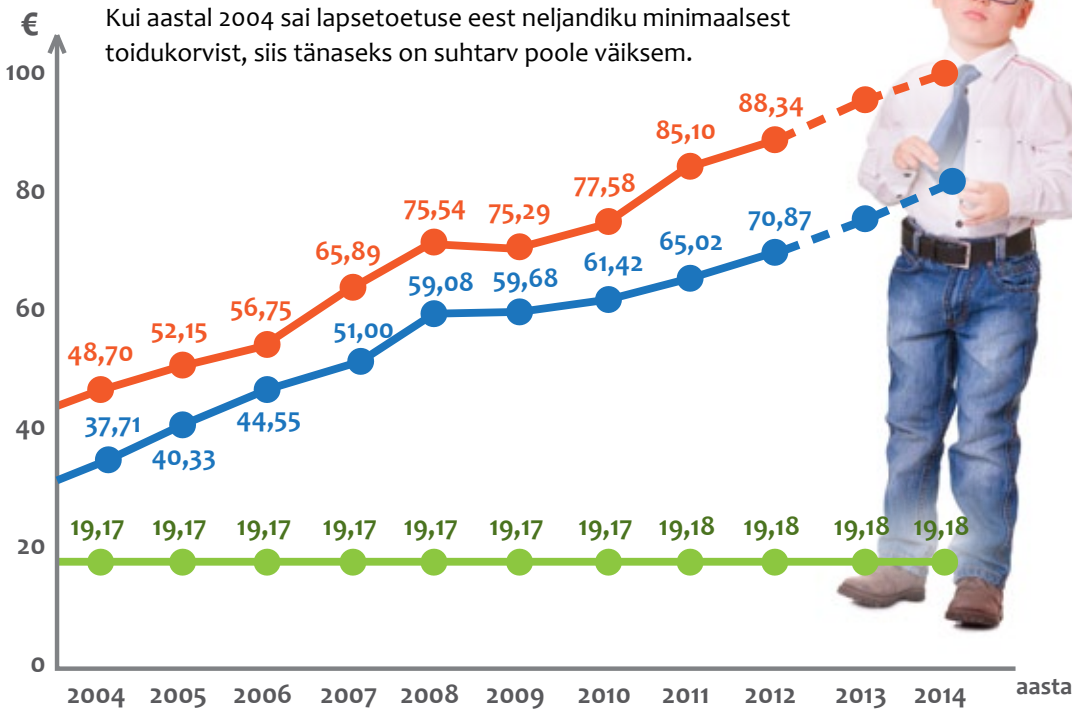
Mikseri kinnitusele on lapsetoetuse tõus jäänud ära mitte raha, vaid valitsuse tahte puudumise tõttu. „Sotsiaaldemokraadid seisavad sellise riigi eest, mis ka tegelikkuses toetab oma lapsi ja peresid,“ kinnitas Mikser.

Sotsiaaldemokraatide esimehe sõnul jätkab erakond võitlust lapsetoetuse suurendamise eest. "Meile on saanud selgeks, et universaalne lapsetoetus selle valitsuse ajal ei kasva. Seega peab meie eesmärgiks olema valitsuse moodustamine, mis tahab ja suudab astuda reaalseid samme laste vaesuse vähendamiseks ja Eesti tänaste kurba rahvastikunäitajate parandamiseks. Me jätkame tööd selle nimel, et luua selline valitsus juba 2015. aastal," sõnas Mikser.

Loe edas lk 3
Sotsiaaldemokraat

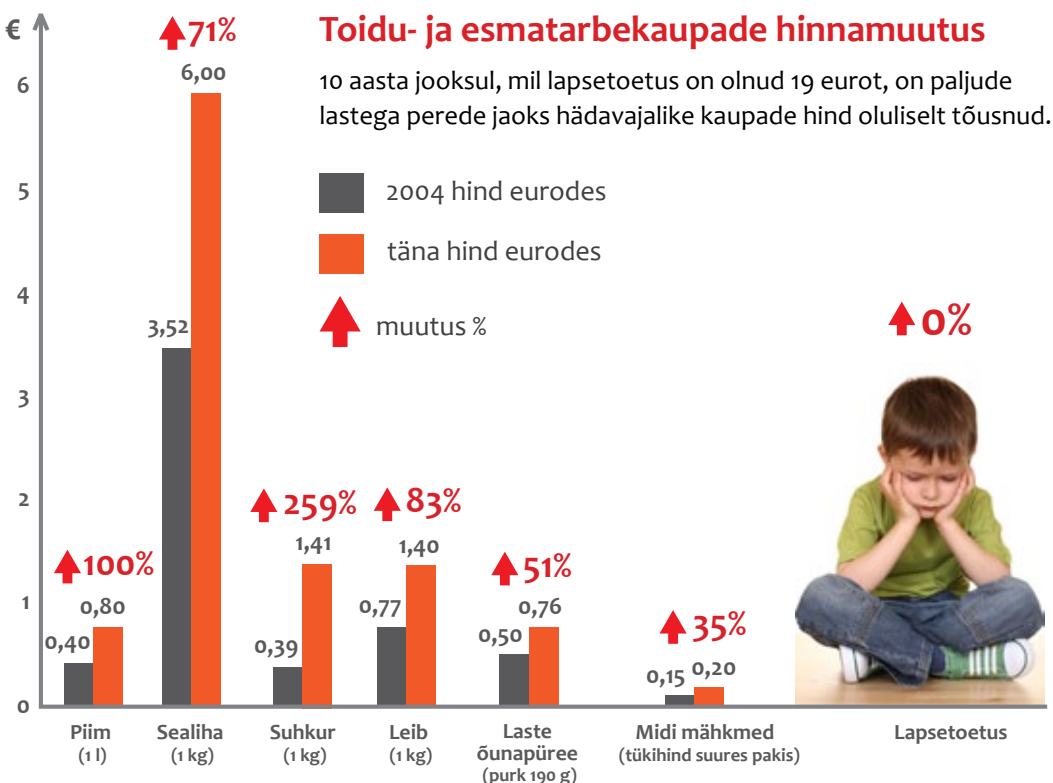
Minimaalne toidukorv, kodukulu ja lapsetoetus 2004-2014

Lapsetoetuse ostujõud on 10 aasta jooksul oluliselt vähenenud, toidukaubad ja eluase aga kallinenud. Vähim võimaliku kulutus on ära toodud arvestuslikus elatusmiinimumis, kuid ka selles välja toodud kulutused toidule ja eluasemele on jõudsalt kasvanud. Kui aastal 2004 sai lapsetoetuse eest neljandiku minimaalsest toidukorvist, siis tänaseks on suhtarv poole väiksem.

Allikas: Statistikaamet (Ühe liikmega perekonna arvestuslik elatusmiinimum)

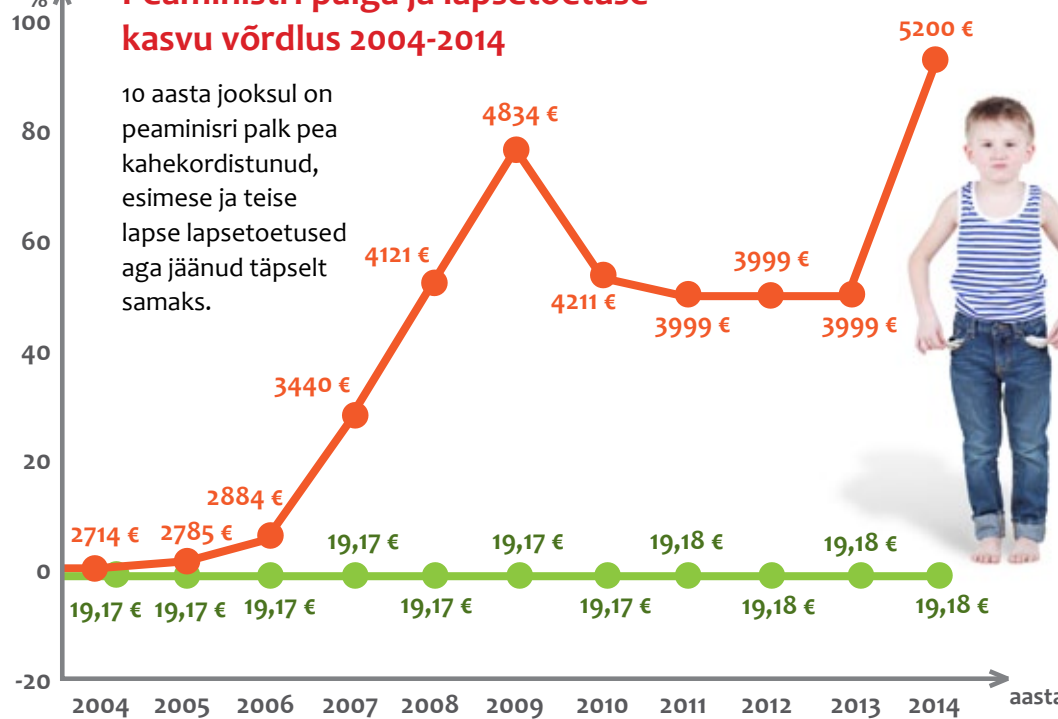
- Ühe inimese minimaalse toidukorvi maksumus eurodes (2013-2014 on ennustus trendijoonel; osana arvestuslikust elatusmiinimumist)
- Minimaalne eluasemekulu eurodes (2013-2014 on ennustus trendijoonel; osana arvestuslikust elatusmiinimumist)
- Lapsetoetus eurodes

Allikas: hinnavõrdlus, kauplused

Peaministri palga ja lapsetoetuse kasvu võrdlus 2004-2014

10 aasta jooksul on peaministri palk pea kahekordistunud, esimese ja teise lapse lapsetoetused aga jäänud täpselt samaks.

- Peaministri palga kasvuprotsent ja palk eurodes
- Lapsetoetuse kasvuprotsent ja lapsetoetus eurodes

Indrek Saar
SDE peasekretär

Juured kõvasti maas

Suur aitäh kõigile kandidaatidele, erakonna töötajatele, kampaanias kaasalõunutele ja toetajatele! Just tänu teile sai sotsiaaldemokraatlikku maailmavaadet esindavate volikoguliikmete arv nendel valimistel kahekordistatud. Volikogude arv, kus hakkavad tööle meie inimesed, kasvas 60 protsenti. Erakonnale antud hääle arv kasvas pea 30 000 võrra, mis on kaks korda rohkem, kui nende valimiste teise koha omanikul IRL-il ja protsentuaalselt ligi viis korda rohkem, kui suutsime edasi astuda 2009. aastal. Oleme kohalike omavalitsuste katvuselt jõudnud ühe valimisperioodiga erakonnana kõrgliigasse. See on tulemus, millest unistajat ei oleks neli aastat tagasi keegi tõsiselt võtnud.

(R)evolutsioon

Tundub, et arengu tagas nii valmisolek teha organisatoorseid revolutsiooni – liitumised ja koostöö Rahvaliidu, Vene Erakond Eestis, Ühendus Demokraadid inimestega – kui ka evolutsioon ehk järjepidev töö organisatsiooniga. Piirkondade ja osakondade tegevuse toetamine ja motiveerimine, sh rohkem rahalisi vahendeid ja suurem otsustusõigus kohtadel; järjekindel uute osakondade loomine ning olemasolevate aktiveerimine, millel otsene seos valimistel välja läinud SDE nimekirjadega; erinevad koolitused ja seminarid; süsteemne eesmärgipõhine läbi tegevuskavade; Riigikogu fraktsiooni laiahaardelised maakonnaviisiidid; uskumatult suure töö ära teinud koordinaatorite arvu oluline kasvamine; erakonna positiivne kuvand ja hea reiting, mis tegi inimeste kutsumise nimekirjadesse varasemast lihtsamaks jm.

Mis aga kõige olulisem

Motiveeritud ja missioonitundlike inimeste olemasolu – see oli muidugi kõige tähtsam. Nii leiti meie parimates kohtades just see õige linnapea või vallavanema kandidaat, kelle taha meeskonnana koonduti, ja kes omakorda töötas kogu nimekirja tulemuse heaks. Lõppkokkuvõttes loeb ju volikogu kohtade arutamisel ikkagi kogu meeskonna hääle arv. Kui aga individuaalse tulemuse heaks tehakse tööd ülejäänud meeskonna arvelt, jääb nimekirja tulemus tihti tagasihoidlikuks. Õnneks on meil seekord palju häid meeskondlikke näiteid Kuressaarest Narva ja Võrust Vasalemmari.

Arenguruumi küllaga

Mitte kõikjal ja kõiges ei läinud meil siiski nii hästi nagu lootsime. Muuhulgas jääme toppama suurimates linnades: nii Tallinnas, Tartus kui Pärnus. Ka reklaamikampaanias ei suutnud me konkurentidest piisavalt eristuda. Need meeskonnad ja tegevused vajavad kindlasti muutusi.

Kergemaks ei lähe

Meil ei ole sama palju rahalisi vahendeid, kui meie suurematel konkurentidel, aga ootused meile on kõrged, ka eesootavatel europarlamenti ja Riigikogu valimistel. Loodan, et suudame sellest korrast tõesti järeldusi teha, edaspidi oma sõnumid julgelt ja selgelt sõnastada ning targelt välja käia. Loomulikult tuleb moodustada nimekirjad, mis ühisele tulemusele suunatud ja valijale usutavad, ning meeskonnad, mis pakuvad tööroõmu.

Kui tahame riigis olulisi muutusi ette võtta, tuleb lähikuudel kõvasti pingutada, et selleks 2015. aastal mandaat saada. Muuhulgas on vaja väga enesekriitiliselt peeglisse vaadata ja korralduslikult uus hingamine leida. Nagu pealkirjas viidatud, on meil nüüd organisatsioonina, tänu enamike piirkondade heale tööle, juured kõvasti maas, aga latv veel veidi madalal. Kobagem siis juuri ja kompigem latva!

Sotsiaaldemokraat: Tiraaz: 7000 / Väljaandja: Sotsiaaldemokraatlik Erakond / Address: Ahtri 10A, Tallinn 10151Telefon: 611 6040 / Tellimine, kaastööd ja lisainfo: ajaleht@sotsdem.ee

Kuidas lugeda rahvast?

See ei ole retooriline küsimus, ka ei räägi kehakeelest, vaid sellest, kuidas võiks määratleda ühte rahvast 21. sajandil. Läbi aegade on püütud taandada inimhulkasid müütilistele ühistele väärtustele ja tihti on selline müstifikatsioon viinud konfliktideni, et selgitada välja, kelle rahvusheeros ikka kelle omale kannu õlut võlgu jäi. Aastatuhandel, milles elame, me lihtsalt peame leidma uue võtme teiste ja eneste määramiseks. Kuidas siis lugeda rahvast, sealhulgas eestlasi?

Lemmit Kaplinski
Tartu Linnavolikogu liige

Esmalt tuleb leppida sellega, et rahvus on kultuuriline mõiste ja mitte ükski vere- ega geeniproov ei näita kuulumist ühte või teise rahvusse. Rahvus on enesemääratlemise küsimus, ja vaba ühiskonna igal liikmel peab olema õigus määratleda end selle osana, või ka mitte. Aga nüüd ma langesin ise endale püstitatud lõksu ja rääkisin rahvast kui ühest tervikust – oled sa eestlane või mitte, oled sa tont või inimene?

Siin tahangi öelda välja oma kandva mõtte, et rahvas ei ole üks tervik, vaid kangas, kude ja muster, millesse on põimitud väga eripalgelisi väiksemaid ja sisemiselt terviklikke kogukondi. Tugev rahvas on tugevate ja kattuvate kogukondade liit, olgu nad moodustatud terroriaalselt või lähtuvalt huvialadest, ajaloost, keelest... Mida roh-

Lugeda saab rahvast, kus igapähe on õigus olla avalikult natuke isemoodi.

kem neid on, seda tihedam on lõim, seda tugevam ühiskond tervikuna. Ja samas – mida enam me pingutame ühtsuse poole, mida enam me kaalume, kuidas peaks istuma ja astuma tõeline eestlane, seda ühevärvilisem ja vaesem on see rahvas.

Et see jutt ei jääks abstraktseks, siis mõtleme korra igapäevaelu peale, kus vahesed meist – kui üldse – on esmalt

Tee oma hääl kuuldavaks – osale volikogu komisjonide töös

Jüri Morozov
SDE volikogu esimees

Erakonna volikogu juures tegutsevad teematilised komisjonid on just see koht, kus iga meie liige saab kaasa rääkida erakonna põhiseisukohtade kujundamises. Arutluses teiste liikmete ja ekspertidega sünnib usaldusväärne ja Eesti elu edasi viiv valimisprogramm. Vali endale südamelähedane teema ja anna oma panus.

Kohalike omavalitsuste valimised on selleks korra lõppenud, ja neid võib lugeda meile edukateks. Oma tõise panuse sel-

FOTO: ERAKOGU

eestlased. Esmalt oleme me isad ja venad, öed, emad, töökaaslased, lagevarjuhüppajad, kaitseliitlased, muusikud ja veel mitmed-setmed sekeldajad. Me oleme tartlased ja saarlased, mõnikord on meie kodukeeleks vene keel, mõnikord harva ka hoopis mõni eksootilisem. Mõnikord elame me koos kallimaga ja mõnikord on meie kallim meiega samast soost. Ja enamasti oleme me mitut asja korraga.

Iga kord, kui öeldakse välja, et mõni asi selles nimekirjas ei ole õige ja ei sobi tervikusse, tunneme me end puudutatuna. Kui seda öeldakse piisavalt kaua ja mitu korda, siis me hakkame seda külge endas

peitma. Peidame seni, kuni enam ei olegi näha — on ainult ühtlaselt hall ja ilmetu mass "eestlasi", "venelasi", "sakslasi".

Sellist rahvust ei saa enam lugeda, selline rahvus vajab diagnoosi ja pikaajalist ravi. Lugeda saab rahvust, kus igapähe on õigus olla avalikult natuke isemoodi, koos oma isemoodi sõpradega ja teha isemoodi asju seni, kuni nad austavad teiste õigust olla samamoodi, aga samas teistmoodi.

Ma usun, et see definitsioon on läbinisti sotsiaaldemokraatlik ja räägib ühiskonnast, kus „militis ja punkar, sõbralikult näe, ulatavad teine-teisele nüüd käe“, ja sellise rahva liige tahaksin olla ka mina, ja aidata kaasa tema arengule. ●

lesse andsid volikogu komisjonid. Paljude inimeste mõttetöö tulemusena koostati erakonna valimisprogramm kohalikeks valimisteks. Selleks, et oma seisukohtades ja nende väljaütlemistel ennast kindlalt tunda ja et valijad meid mõistaks, tuleb teha ära suur ja sisuline töö.

Oma panust andma on oodatud kõik inimesed. Möödunud perioodil rakendasime uueendustena komisjonide töö korraldamisel interaktiivset keskkonda, mis jäi oma kasutusel siiski oodatust kessemaks. Siin

peame ühiselt kokku leppima, millised töövormid on komisjonide töö korraldamiseks kõige otstarbekamad. Jätkame komisjonide esimeeste aruannete ärakuulamist volikogu koosolekutel. ●

Komisjonide töö korraldamiseks ootame Teie ettepanekuid aadressil anne.aleksejev@sotsdem.ee

Rannar Vassiljev
Riigikogu rahanduskomisjoni aseesimees

Kuigi rahandusminister Jürgen Ligi on mitmel pool reklaaminud järgmise aasta riigieelarve-eelnõud kui läbi aegade kõige paremat, siis lähemal uurimisel selgub, et antud toode oma turundust küll ei vääri.

Kõige üldisemalt ja paremini toob kõige vastusamad murekohad välja asjolu, et Eesti panustab nii tervishoidu kui ka sotsiaalsesse kaitse, võrreldes majanduse mahuga, poolteist korda vähem, kui Euroopa Liidu liikmed keskmiselt. Põhjaanabritega on vahe veelgi suurem, ulatudes pea kahekordseks. See väljendub selgelt ka kehvemates ravivõimalustes ning väheses panuses lastesse ja ebavõrdsuse vähendamisse.

Eelarve kasvab, lastetoetus ostujõud väheneb

Sotsid on aastaid teinud eelarvesse ettepaneku kolmekordistada lastetoetust. Nagu juba ebaameeldivaks traditsiooniks on saanud, siis lastetoetuste tõusu eelarvesse planeeritud pole. Viimati tõsteti esimese lapse toetust kümme aastat tagasi. Teise lapse puhul jääb tõus suisa kaheteist aasta tagusesse aega.

Kui vaadelda lastetoetuse ostujõudu, siis näiteks toiduainete suhtes on see kahanenud tänaseks vaid kaheiste euron. Samal perioodil on riigieelarve maht kosunud üle kahe ja poole korra, kuid vaatamata sellele pole leitud vahendeid, et lastetoetust

Martin Schulz kandideerib Euroopa Komisjoni presidendiks

6. novembril sai Martin Schulz Euroopa Sotsialistide Partei (PES) toetuse Euroopa Komisjoni presidendikohale kandideerimiseks.

Euroopa Parlamendi sakslasest president Martin Schulz (57) peab järgmise nelikuud Euroopa Liidu (EL) riikide liikmespartidega kõnelusi ja ametlikult esitatakse ta kandidaadiks 1. märtsi parteikongressil.

Schulz leiab, et tegu on stardipauguga PES-i liikmespartide ja Euroopa valijate vahelises suhtluses ning lubab külastada PES-i liikmeid, et kuulata nende muresid ja ideid.

"2010. aasta veebruaris hääletasid Euroopa Komisjoni presidendil valimistel vaid 488 eurosaadikut. Ma tahan, et 2014. aastal saaksid oma sõna sekka öelda 390 miljonit kodanikku," ütles Schulz.

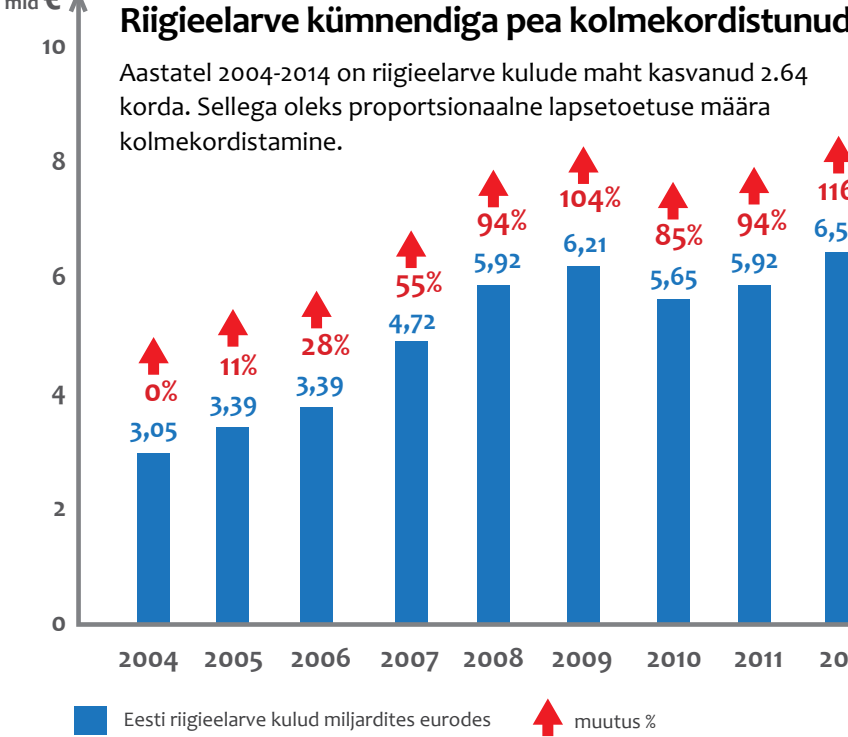
Ta lisas, et palju on ka asjade sellise käigu vastaseid, kes soovivad välja, et Euroopa ei vaja "nägu, kelle poolt ini-

kergitada. Nagu lähiajalugu on värvikalt demonstreerinud, siis Ansip juhitud valitsus lastetoetust ei tõsta.

Kuidas väärtustatakse õpetajaid?

Sarnaselt lastetoetustega, pole võrreldes eelmise aastaga muudatusi ka õpetajate palkade osas. Kuigi tänane haridusminister ja valitsus on deklareerinud, et õpetajate suurem väärtustamine on prioriteet, siis palgatõus see ei väljendu. Õpetajate palga alammäära tõstetakse küll 12 protsenti, aga omavalitsustele mõeldud vahendites nähakse üldhariduspedagoogide palkadeks täiendavalt ette vaid viis protsenti.

Eriti kurioosne on asjaolu, et samal ajal prognoositakse Eestis keskmiseks palgatõusuks rohkem kui kuus protsenti. Seega võib väita, et õpetajate positsioon tööjooturul mitte ei parane, vaid vastupidi. Meie muudatusettepanek sisaldab õpetajate palgatõusu viimist kaheteistkümnelle protsendile,

Reformierakond kui IRL. Esiteks, tulumaksuvaba määra tõus, mis vähendaks ennekõike väiksema ja keskmise sissetulekuga inimeste maksukoormust. Mäletatavasti kevadel võisteldi nii selles, kes esimesena idee välja

FOTO: SDE

Sotsiaaldemokraadid esitasid taaskord riigieelarvesse ettepaneku lapsetoetuse kolmekordistamiseks, sest pildil "tähistatakse" 19 eurose lapsetoetuse kümneaastaseks saamist.

mis oleks kaks korda kiirem prognoositavast keskmisest.

Murtud lubadused

Eelarve ei sisalda ka kaht lubadust, mida on varasemalt reklaaminud nii

mis oleks kaks korda kiirem prognoositavast keskmisest.

Reformierakond kui IRL. Esiteks, tulumaksuvaba määra tõus, mis vähendaks ennekõike väiksema ja keskmise sissetulekuga inimeste maksukoormust. Mäletatavasti kevadel võisteldi nii selles, kes esimesena idee välja

Reformierakond kui IRL. Esiteks, tulumaksuvaba määra tõus, mis vähendaks ennekõike väiksema ja keskmise sissetulekuga inimeste maksukoormust. Mäletatavasti kevadel võisteldi nii selles, kes esimesena idee välja

Reformierakond kui IRL. Esiteks, tulumaksuvaba määra tõus, mis vähendaks ennekõike väiksema ja keskmise sissetulekuga inimeste maksukoormust. Mäletatavasti kevadel võisteldi nii selles, kes esimesena idee välja

Korralagedus keskkonnaministeriumi haldusalas

Riigikogu SDE fraktsioon koostöös keskkonnanõukogudega on korralduslikult tõstatanud seaduserikkumisi ja probleeme karusloomafarmides, sest töötavatel farmidel puuduvad juba aastaid tegevusloa minkide kasvatamisel, samuti ei täideta veeseadusest tulenevaid kohustusi, kuna puuduvad vajalikud sõnnikuhoidlad.

Pakku pääsevad ameerika naaritsad ohustavad aga Eestis looduskaitse all olevat Euroopa naaritsat. Ühe näitena paljudest Baltikumi suurimas karusnahakasvanduses Karjakülas umbes 30 000 ameerika naaritsat ehk minki. Paaritumisperioodi järel kasvab loomade arv üle 150 000.

"Kummastav on see, et siiani on farm tegutsenud sisuliselt ebaseaduslikult, sest ei oma pärast 2008. aastat kehtima hakanud keskkonnameti määrust senini tegevusloa," imes-

käis kui ka selles, kes kui palju maksuvaba määra tõsta lubab. Vaatamata erakonnaülesele konsensusle eelarve eelnõust seda ei leia.

Teiseks ei mahtunud rahandusministri sõnul eelarvesse ka huvihariduse toetus, mis sisaldus koalitsioonileppes ja pidi jõustuma järgmisel aastal. Sotsiaaldemokraadid tulid oma muudatusettepanekutega valitsusele appi ja leidsid 130 eurot lapse kohta aastas, nagu koalitsioon lubanud on.

Loomulikult vajavad ka meie ettepanekud katteallikaid. Peamised täiendavad tululaikad on täiendava maksuaste kehtestamine tulule, mis ületab 120 protsenti keskmist palka, ehk neliteist tuhat eurot aastas. Samuti ka õlle aktsiisi viimine nelja aasta jooksul samadele põhimõtetele kui kange alkoholi puhul. Täna on alkohol õlles kaks ja pool korda madalamalt maksustatud kui kangetes jookides.

Seekordne eelarve on taaskord ehe tõestus, et senise fiskaalpoliitika jätkata enam ei saa. Vaja on põhimõttelisi muutusi ning dogmadest loobumist. ●

tab Riigikogu keskkonnaministriametis aseesimees Karel Rüütli. Hinnanguliselt pääseb aastas igast mingifarmist loodusesse üle 60 isendi. Eksisteerivad mingifarmid ei täida neile seadusega pandud kohustust välistada loomade loodusesse sattumist.

Pakku pääsevad ameerika naaritsad ohustavad aga Eestis looduskaitse all olevat Euroopa naaritsat.

Mingi farmid on keelustatud mitmetes Euroopa Liidu maades. Keskkonnaministeriumi haldusalas oodatakse olukorra lahendamisel juba aastaid ministri poliitilist otsust, mida ei tule ega tule. ●

Sotsiaaldemokraat tutvustab igas lehes ühte SDE piirkonda. Tähestikust lähtudes toob seekordne number lugejateni **Viljandimaa** piirkonna tegemised ja plaanid. Järgmisel leheküljel olev intervjuu tutvustab ühte tubli ja hakkajat noormeest.

Viljandimaa sotsidel kasvuruumi jätkub

Novembris andis 2011. aasta augustist alates SDE Viljandimaa piirkonda juhtinud Luule Tiirmaa teatepulga üle Riigikogu liige Helmen Kütile. Sotsiaaldemokraat uuris piirkonna lähimineviku tegude ja tulevikuplaanide kohta mõlemalt naiselt.

Millised olid Viljandimaa sotside eesmärgid kohalikel valimistel ja kuidas need täidetud said?

Luule: Meie eesmärgid olid väga realistlikud. Hinnates selgelt aastakümnetega kujunenud olukorda piirkonna omavalitsustes, ei kavatsenud me suure tükiga suud lõhki ajada.

2009. aasta kohalikel valimistel olid sotsiaaldemokraatide nime all väljas Paistu, Pärsti ja Tarvastu vallas ning valimisliidu koosseisus Viljandi linnas. Volikogudes oli 14 inimest. Sel korral mindi Viljandis oma nimega välja ja kuujuvea Viljandi suurvalla osas tuli oma nimekirja nimel teha tööd neljas omavalitsuses: Paistu, Pärsti, Viiratsi ja Saarepeedi vallas. Nimekirja oli väljas ka Võhma linnas. Volikogudesse sai meie nimekirjadest 18 inimest. Viljandis sõlmiti koalitsioonileping ning sotside hulgast on nii volikogu esimees, abilinnapea kui linnavalitsuse liikmed. Ka Võhmas on volikogu esimees sotside nimekirjast.

Usun, et inimesed teavad ise kohapealseid olusid, suhteid ja võimalusi ning oskavad otsustada, millises koosseisus on võimalik midagi ära teha. Nii kandideerisid kahes omavalitsuses meie üksikud liikmed ka teiste erakondade nimekirjades.

Kõikjal, kus meie inimesed välja läksid, tehti tööd võimetekohaselt, kohati ka võimeid ületades. Oli näha, et meie nimekirjade väljatulek tegi siin-seal konkurentidelegi kiiremad jalad alla. Väike lisahirm oli neil meiega seoses kindlasti olemas. Tulemused on head ja asjaosalised kiitust väärt.

Millised soovitusel annad kaasa uuele esimehele?

Luule: Oluline on, et inimesed mõtleksid kaasa selles, kuidas sotsiaaldemokraatlik ilmapilt ka siinses nurgakeses nähtavamaks saaks. Praeguseks võib öelda, et Sotsiaaldemokraatlik Erakond ja mõte on Viljandimaal nähtavaks saanud.

Minu jaoks ei ole meie erakonna poolt öeldud, et kõige olulisemad on inimesed, lihtsalt sõnad. Minu jaoks see nii ongi.

Küllap peab soovitama julgust minna sinna, kus sind mitte keegi ei oota ega nähagi taha. Mulgi-vallad ja veel mõned igipõlise vallavanemaga oma-

Pildil vasakult Viljandimaa aktiiv: Margus Toomla, Juhan Änilane, Andres Räägel, Heiki Järveveer, Randel Länts, Luule Tiirmaa, Juhan-Mart Salumäe ja Ruuben Rahumets.

valitsused on meist praegu puutumata. Ei ole leidnud kohta, kuhu jalga maha toetada. Küllap tuleb uut eestvedajatel baleriini kombel neis paikades esialgu varvastel seista, et kord õnnestuks ka kaks jalga maha panna.

Millised on sotside eestvedamisel läbiviidud algatused Viljandimaal?

Luule: Osakonnad on tegutsenud just selliste ettevõtmistega, mis sealkandis kõige otstarbekamad ja vajalikumad. Oluline on, et osaletaks oma kodukandis toimuvatel üritustel ja seal nähtavaks saadakse. Aktiivsed on olnud nii noored kui vanemad sotsiaaldemokraadid.

Oluliseks peame seda, et oleme kahe aasta jooksul hoidnud ja tugevdanud sidet naabritega Järvamaalt. Kokku on saadud arutamaks tõsisel teemadel nagu omavalitsuste liitumisevõ-

Luule: Minu jaoks ei ole meie erakonna poolt öeldud, et kõige olulisemad on inimesed, lihtsalt sõnad. Minu jaoks see nii ongi.

malused, kohaliku omavalitsuse ülesannetega toimetulemine, koostöö teenuste pakkumisel ning ka aastalõpuüritustel lõbusalt aega veetes.

Millised on sinu eemärgid piirkonna esimehena?

Viljandimaa piirkond

Liikmeid:

Osakondi: Paistu, Karksi, Põhja-Viljandimaa, Pärsti ja Viljandi

Sotsid Viljandimaa omavalitsustes: Viljandi linn 8, sh abilinnapea ja volikogu esimees, Viljandi vald 7 ja Võhma linn 3, sh volikogu esimees.

Esindus Riigikogus: Helmen Kütt

Helmen: Kindlasti soovin võtta kõik head põhimõtted üle Luule Tiirmaa ja Margus Toomla eelnevast tegevusest, õigemini jätkata neid. Hindan kõrgelt eelnevate juhtide nagu Andres Nuut, Randel Länts ja Luule Tiirmaa tegevust ning soovin oma tööga tuua uusi mõtteid ja tegevusi piirkonna töösse. Tore, et Järvamaaga on kujunenud meil ühistegevus. Piirkonna juhtimine pole kindlasti võrreldav ühe mehe bändiga, see on, nagu Margus ka eelnevalt välja tõi, ühtehoidmine ja koostegemine.

Enese rolliks koos aseesimehega pean algataja ja eestvedaja tööd. Väga oluliseks saab liikmeskonna ja toetajate suurem kaasamine ning uute inimeste kutsumine meie tegevuste juurde. Tean, et see pole lihtne töö, kuid kui ei usu, et see võimalik on, siis pole mõtet ka teutseda! Näen suurt ressursi ja jõudu meie aktiivsete noorte ja elukogenud

seniorite tegevusest. Selle aasta kadripäeval 25. novembril moodustame SDE Naiskogu Kadri Viljandi grupi.

Kuidas toimub piirkonna töö ja kuidas saab selles kaasa lüüa?

Helmen: Lisaks erakonna liikmetele on kaasa looma oodatud kõik need, kes soovivad erakonnaga liituda, ja muidugi ka kõik need, kes soovivad toetajaliikmetena osaleda. See, milliseks meie 2014. aasta täpselt kujuneb, selgub aga juba täpselt, kui oleme vastu võtnud aasta tegevusplaani.

Kas Viljandimaa erineb teistest piirkondadest?

Võib öelda, et jah, ja ei! Kindlasti on muresid ja rõõme, mis üle Eesti sarnased. Samas on aga iga piirkond just erilise kohapealsetest oludest ja osaliselt ka traditsioonidest tulenevalt. Usun, et see on väga hea, sest see annab võimaluse just piirkonna inimeste huvidest ja soovidest lähtuvalt ka tegevust korraldada, kindlasti ka teiste piirkondadega suhtlemisel oma kogemusi jagada ja teistelt õppida.

Millised on suurimad mured Viljandimaal ja kuidas kohalikud sotsid nendega toime plaanivad tulla? Viljandimaa suurimateks muredeks on rahvaaru vähenemine, noorte lahku-

mine ja madal palgatase, aga ilmselt ei ole me väga erinevad siin paljudest teistest piirkondadest. Vaadates aga erakonna töö seisukohast, siis ilmselt tuleb siin küll palju vaeva näha ja tööd teha selleks, et maakonnas oleks sotsiaaldemokraatide hääl rohkem kuulda, et suureneks nii erakonnaliikmete kui toetajate arv.

Kas sotside toetajaskonnal on Viljandimaal kasvuruumi? See on väga lihtne küsimus, ja lühike vastus – jah! ●

Mis on viimaste aastate jooksul piirkonnaelus muutunud?

Margus Toomla, piirkonna juhatuse liige: Minul tekkis Luule juhtimise ajal sisemiselt selline ühe suure pere tunne. Rohkem kokkuhoidmist, teineteise mõistmist ja üksteisega arvestamist. Võimalik, et Luule õpetajana tekitabki ühtse klassi, meie klassi. Veel arusaamine läbi õpetaja Lauri sõnade: “Kui teed, siis tee seda hästi, kas või poole vähem.”

Juhan-Mart ja erilise elutempoga Viljandi

Tartu Ülikoolis riigiteadusi tudeeriv Viljandi noormees Juhan-Mart Salumäe (22) asus hiljuti Viljandi linnavalitsusse tööle ning vastutab seal selle eest, et linnavalitsus saaks korrakaitse- ja õigusküsimustes nõustatud. Lisaks koostab Juhan-Mart koostöös kohaliku noortekeskusega linna noorsootöö arengu- ja tegevuskava.

Juhan-Mardil on hea meel, et ta on saanud senise tööga teha noorte hääle Viljandis kõlavamaks. “Pikaaegne töö linna noortevolikogus on näidanud mulle, et Viljandis on palju andekaid ja tragisid noori, kellega koos saab teha suuri asju, millest nii mõnedki on juba ellu viidud,” rõõmustab noormees.

Sport, laulmine ja autod

Lisaks tööle on Juhan-Mardi elus olulisel kohal ka tema hobid, eelkõige kergetõustik, täpselt sprint. “Läbi sporti saan ma mõtted viia eemale kooli- ja tööstajadest, mida kipub üpris palju kogunema. Samuti aitab liigutamine tervena püsida,” loetleb ta sportimise hüvesid lisaks meeldivatele treeningkaaslastele.

Lisaks sportimisele hoiab Juhan-Mart silma peal ka spordiportaalidel, mida külastab ehk tihedamini kui meediaväljaannete lehekülgi. Kuna tema õlinäpust isa on taastanud nii mõnedki autod ning vend seotud autoajakirjandusega, pole ka automaailm Juhan-Mardi jaoks võõras teema.

Ta lööb kaasa Viljandi Pauluse koguduse segakooris. “Kuna ma pole kunagi laulu- ja tantsupeost esinejana osa võtnud, siis loodan suvel selle tembu kah ära teha,” räägib Juhan-Mart, kes on oma peres hetkel ainus, kes seda veel teinud pole.

Inspireeriv pere

Perekonna roll on Juhan-Mardi elus oluline. “Kõige inspireerivamad inimesed elavad mulle kõige lähemal,” ütleb ta oma perekonnale viidates.

Pühapäevahommikuti armastab noormees aga kaua magada ning seejärel end tassi kohvi ja pannkookidega turgutada. Võimalusel käib ta ka kirikus.

Õnneks või õnnetuseks ei möödu Juhan-Mardi ükski päev ilma sotsiaalmeediata. Seda kasutab ta eelkõige tuttavatega kohtumiste kokkuleppimiseks ning koolitööde osas konsulteerimiseks.

Hirmudest rääkides nimetab ta end kõrgusekartlikuks. Ta meenutab kor- da, kui Viljandi noorsootöö klubi esi-

mees Tauri Pihlak korraldas oma klubi liikmetele Viljandis rippisillalt laskumist. “Natuke hirmutav oli, kuid kuna kõik kulges nii libedalt, sain ma ka oma kartuse kontrolli alla. Kõrgusi ei armasta ma siiani, kuid samas oskan ma oma kõrgusekartust vaos hoida,” teeb Juhan-Mart oma hirmuga tööd.

Mure kodulinna pärast

Juhan-Mart kirjeldab Viljandit kui looduskaunist linna ainulaadse pärimuskultuurist rikastatud õhkkonnaga, kus on siiski võimalik leida piisavalt palju tegevust, et päris igav ei hakkaks.

“Loomulikult ei konkureeri Viljandi suurlinnadega, mille melust on aegajalt meeldiv osa saada, kuid igapäe-

Kuna ma pole kunagi laulu- ja tantsupeost esinejana osa võtnud, siis loodan suvel selle tembu kah ära teha.

vaselt ma sellega kokku puutuda ei soovi,” naudib Juhan-Mart rahulikult Viljandi elutempot, mis muudab selle koha eriliseks.

Siiski pole kõik nii roosiline, Viljandis jääb maksumaksjaid vähemaks kiiremini kui teistes maakonnakeskustes. Lisaks kõrgemale palgale otsivad inimesed ka võimalust töötada õpitud erialal. “On oluline, et Viljandi tööturg muutuks mitmekülgsemaks ning annaks võimaluse kõrgelt haritud inimestel siin oma teadmisi rakendada,” rõhutab Juhan-Mart.

Ta leiab, et riik saaks panustada rohkem avaliku sektori töökohti luues. Esimene samm selleks on tehtud, sest Maaelu Edendamise Sihtasutus kolib peagi oma kontori Viljandisse.

“Kuid võib-olla on isegi olulisem see, et riik aitaks investeerida siinsesse taristusse, mis meelitaks siia rohkem ettevõtjaid, ja anda ka pealinnas saabuvatele turistidele paremad võimalused Viljandi külastamiseks,” arutleb Juhan-Mart.

Kui Juhan-Mart saaks midagi Eestis elus kohe muuta, alustaks ta hari-

Juhan-Mardi kogemus noortevolikogust näitab, et Viljandi noortega saab koos suuri asju teha.

dussüsteemist. “Esiteks panustaksin sellesse, et üldhariduskoolide õppekavad muutuksid ajakohasemaks ning seeläbi noorte jaoks huvitava- maks. Teiseks vaataks kriitilise pil-

guga üle kõrgharidussüsteemi, mis viimatisel reformiga muutus paljude noorte jaoks raskemaks, kui see oli enne reformi,” esitab ta konkreetsed ettepanekud.

Teekond poliitikasse

“Liitusin erakonnaga 2011. aastal. Olin juba pikka aega jälginud erakonna tegemisi ning mul tekkis soov neist ettevõtmistest kaasa lüüa,” meenutab Juhan-Mart ja lisab, et kahetsemiseks pole põhjust olnud.

Kõige inspireerivad inimesed elavad mulle kõige lähemal.

Valimistel läks tal üle ootuste hasti, ta kogus 133 häält ning osutus valituks linnavolikokku. Oma valimis- kampaania mõttes noormees mitu kor-

da läbi ning alustas ettevalmistustega aegsasti.

“Analüüsisin varakult, et mida ma linnas muuta soovin, mida ma reaal- selt valitsus Eestile kasulik. Samas ei ole ta kindel, kas erakond on sama hästi suutnud selgitada, kuidas seda teooriat rakendada hakatakse.

“Paljudele jääb endiselt segaseks see, kuidas me plaanime riigi tulubaa- si kasvatada. Kuid usun, et valmiv majandusprogramm suudab ka selle probleemi lahendada ning annab valijale konkreetsema pildi meie majanduspoliitikast,” võtab Juhan-Mart tee- ma kokku. ●

Sotsiaaldemokraatide esindatus üle Eesti suurenes tunduvalt

Selleks korra on kohalike omavalitsuse volikogude valimised läbi ning äsja valitud volikogude liikmed on oma kohtadele asunud. Samuti on paljudes kohtades peetud koalitsiooniläbirääkimised ja tööga saavad pihta hakata nii uued kui vanad linna- ja vallavalitsuste liikmed.

Üle-Eestiliselt on sotsiaaldemokraatidel põhjust rõõmustada, sest eesmärk sai täidetud: oma nimekirjaga oldi väljas pea pooltes kohalikest omavalitsustest. Kokku kandideeris 1759 kandidaati 96-s nimekirjas ning sotsidel on endise 170 volikogu koha asemel nüüd 344 volikogu liiget ning kahekordistunud hääletasaak.

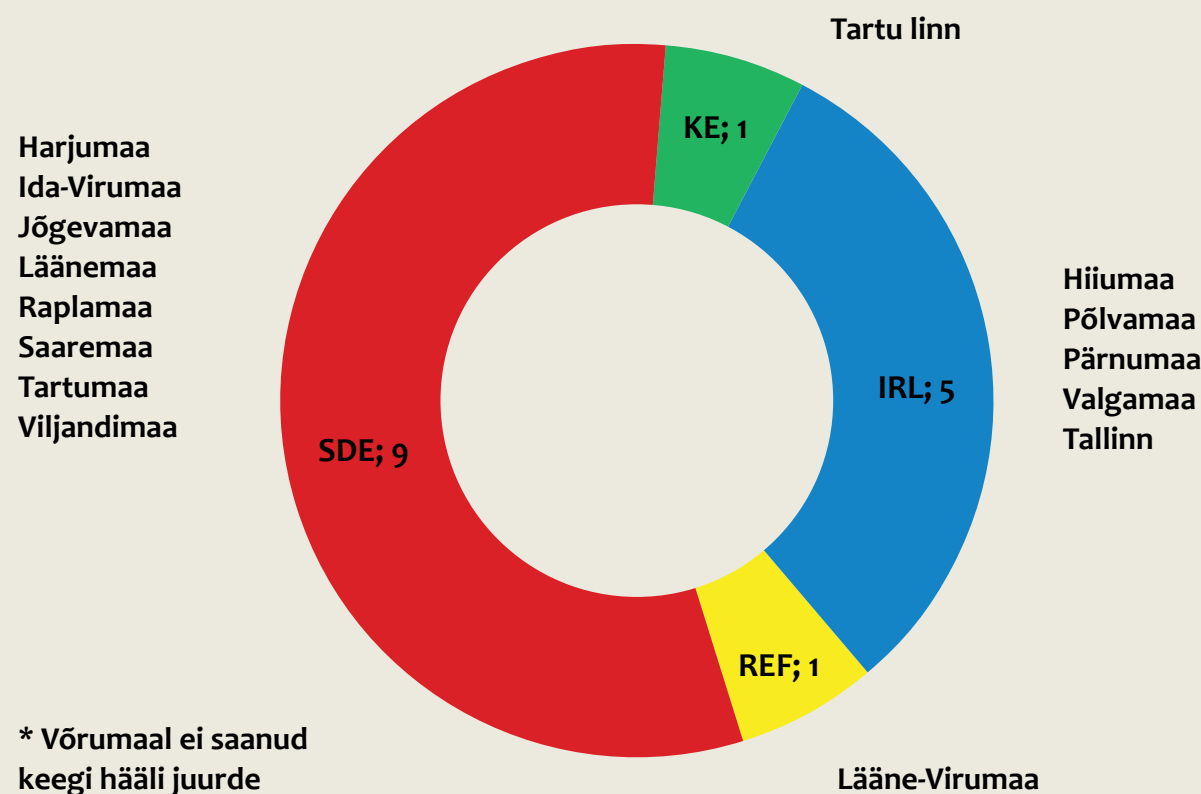
Seda, kas minna välja erakonna nimekirjaga või kandideerida valimisliidus, ot-

sustati vastavalt kohalikele oludele. Valimisliitude kaudu jõudis volikogudesse 39 sotsiaaldemokraati. Seega kasvatasid sotsid tegelikult oma esindatust volikogudes 383-ni.

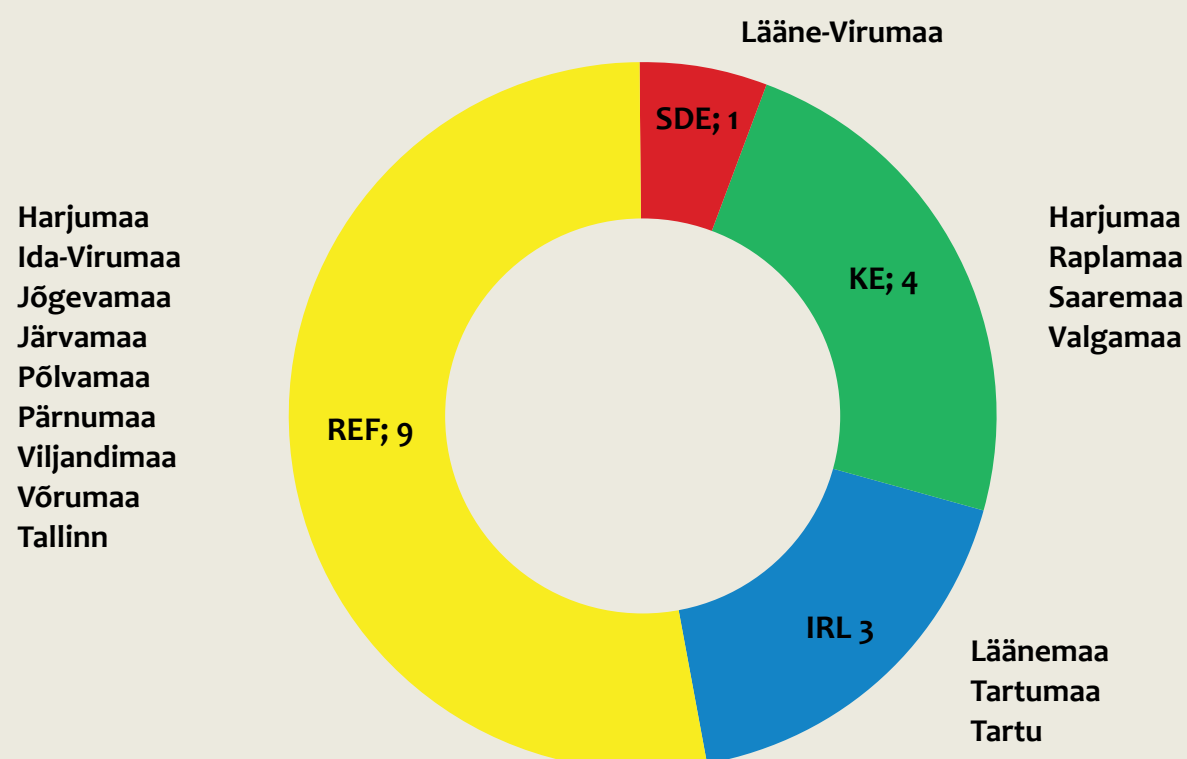
Eestis oli sotside toetus 12,55 protsenti. Sellest suurem toetus oli kaheksas piirkonnas. Kõige suurem oli SDE toetus Järvamaal ning sellele järgnes Ida-Virumaa. Hääletesaak kasvas enim üheksas piirkonnas: Harjumaa, Ida-Virumaa, Jõgevamaa, Järvamaa, Läänemaa, Raplamaa, Saaremaa ja Tartumaa.

Eesti keskmisest oli suurem toetus ka Saaremaal, Jõgevamaal, Valgamaal, Viljandimaal, Tartus ja Põlvamaal. Eesti keskmisest väiksem toetus oli sotsidel Raplamaal ja Läänemaal, Lääne-Virumaal, Võrumaal, Tallinnas, Harjumaa, Tartumaal, Pärnumaal ja Hiiumaal.

Maakonnas enim hääli juurde võitnud erakond:

Maakonnas enim hääli kaotanud erakond:

SDE valimistulemused numbrites

80 kohalikus volikogus on SDE esindaja
42 omavalitsuses on SDE koalitsioonis
38 omavalitsuses on SDE opositsioonis
344 sotsiaaldemokraatide kandidaati osutus valituks
39 sotsi sai volikokku kandideerides valimisliidu nimekirjas
5 linnapead
8 abilinnapead
18 vallavanemat
17 volikogu esimeest

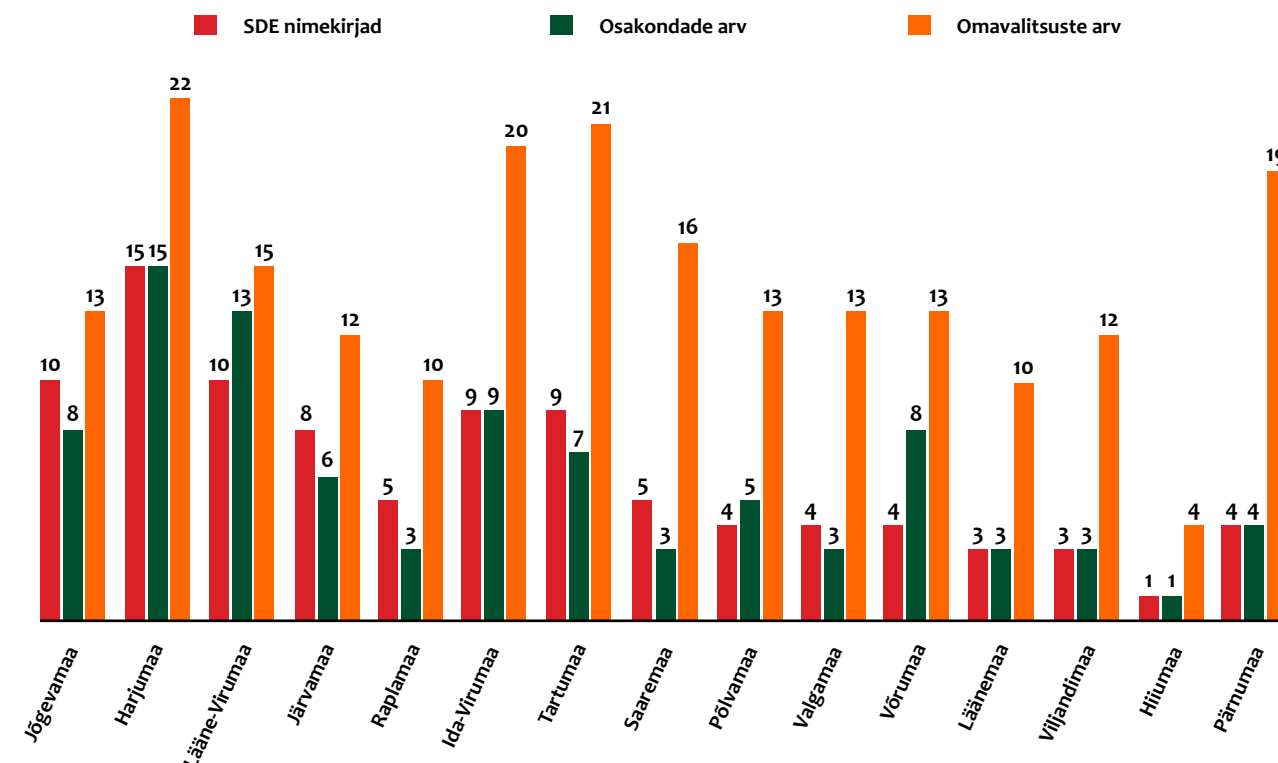
SDE nimekirjades valituks osutunud volinikest on 124 naist ning 220 mehed

Tegijad

- Nõmmel sotside esinumbrina kandideerinud **Rainer Vakra** tegi sotside nimekirjas kandideerinutest pealinna parima tulemuse kogudes 4237 häält. Muidu säilitasid sotsiaaldemokraadid **Tallinnas** kaheksa volikogu kohta ning fraktsiooni asus juhtima **Lauri Laats**.
- Sotside esinumber Narva linnas, **Jevgeni Ossinovski** võttis 2403 häält, edestades istuvat linnapead rohkem kui 2000 häälega. Aastaid keskerakonna võimukantsina püsinud Narva linnavolikogus võtsid 31-st mandaadist 11 sotsiaaldemokraadid, luues seeläbi esmakordselt Narvas reaalse opositsiooni.
- Sangaste** valla 11 kohaline ja **Tootsi** valla seitsmekohaline vallavolikogu koosnevad mõlemad 100 protsendiliselt sotsidest.
- Laheda vallivanem **Sirje Tobreluts** on olnud ametis 28 aastat ning see teeb temast Eestis kõige kauem ametis olnud vallavanema.

Noored tegijad

- Noorsotsidel oli üle Eesti 108 noort kandidaati ja kokku koguti **2859 häält**. 15 noort valiti volikogudesse ja Tallinnas sai viis noort halduskogude liikmeteks.
- Roosna-Allikul** pani noorsots **Karel Hanni** ise nimekirja kokku, mis sai volikogus neli kohta. Karel Hanni ise kogus vallavolikogu esimehe järel teise hääletulemuse.
- Valga linnas** kogus mõni päev enne valimispäeva 18-aastaseks saanud **Karmo Kүүn** 40 häält, millega ta edastas näiteks seal samas kandideerinud IRLi noorte esimeest.
- Sakus** panid noored ise kokku nimekirja, kus oli viis noort ja kokku võeti 96 häält.
- Avinurmes** läksid kaks noort välja erakonna nimekirjana, mis võttis kokku 39 häält ehk rohkem kui IRL ja ka Keskerakond. Seejuures kogus noorsots Triinu Rannula kordades rohkem hääli kui reformierakondlasest riigikogu liige Rein Aidma.

Eelmistel kohalikel valimistel oli SDE-l 65 osakonda ja valimisnimekirja pandi välja 70-s omavalitsuses. Lõppenud valimiste eel oli meil 98 osakonda ja valimisnimekirjadega osalesime 96-s omavalitsuses, milles 80-nes edukalt. Seega on otsene seos osakondade arvu ja hea valimistulemuse vahel. Küll aga on tabelis näha, et meil on veel maakondi, kus peame osakondade arvu kasvatamise nimel tööd tegema.

Sotsid maakonnakeskustes

Koalitsioonis

Kuressaares murti reformierakonna pikaajaline võim ning võimuleppe sõlmisid sotsid ja IRL. Linnapea ametikohale asus sotsiaaldemokraat Hannes Hanso, kes ületas kogutud 978 häälega järgmist tulemust rohkem kui poole võrra. 21-st volikokogu kohast said sotsiaaldemokraadid kaheksa.

Paide linnas moodustasid valitsuskoalitsiooni sotsid ja reformierakond, sotsiaaldemokraatidest juhivad linna linnapea Alo Aasma ja abilinnapea Siret Pihelgas.

Rakveres sõlmisid koalitsioonilepingu IRL, reformierakond ja sotsiaaldemokraadid. Abilinnapea kohale asus sotsiaaldemokraat Kairit Pihlak.

Tartu linnas sotsid oma tulemust ei parandanud ning jäid kaheksa mandaadi peale nagu seni. Siiski moodustasid ühiselt reformierakonna ja keskerakonnaga valitsuskoalitsiooni ning abilinnapeadena asusid ametisse sotsiaaldemokraadid Jarno Laur ja Kajar Lember.

Valga linnas moodustasid võimuliidu sotsiaaldemokraadid, reformierakond ning IRL. Linnapeana jätkab sotsiaaldemokraat Kalev Härk, linnavalitsuse liikmena Meeli Tuubel.

Viljandi linna juhib IRL-ist ja sotsiaaldemokraatidest moodustatud valitsuskoalitsioon kuhu kuuluvad ka sotsidest abilinnapea Malle Vahtra, volikogu esimees Randel Länts ja linnavalitsuse liige Juhan-Mart Salumäe. Viljandi valimistulemused olid väga tasavägised, nimelt kolm erakonda neljast võttis 27-liikmelises volikogus kaheksa mandaati.

Võru linnas sõlmisid koalitsioonileping Sotsiaaldemokraatliku Erakonna, Eesti Keskerakonna ja valimisliidu "Võru Väärib Võimekust" vahel. Võru linnapeaks sai sots Anti Allas ja abilinnapeaks Sixten Sild. Valimised napilt võitnud, kuid sotsidega võrdselt kuus mandaati võtnud reformierakond jäi koalitsioonist välja. Anti Allas tegi ka 479 häälega parima kohaliku tulemuse.

Põltsamaa linnas sõlmisid valimised võitnud sotsiaaldemokraadid koalitsioonilepingu Keskerakonnaga ja Reformierakonnaga. Linnapeana jätkab sotsiaaldemokraat Jaan Aiaots.

Opositsioonis

Tallinn, Narva, Haapsalu, Jõgeva, Jõhvi, Kohtla-Järve, Hiiumaa, Põlva vald, Pärnu linn, Rapla vald.

Sotsid mujal Eestis

Koalitsioonis

Jõelähtme vallas, Keila linn, Kose vallas, Viimsi, Vasalemma, Väätsa, Laekveres, Rakvere vald, Kunda, Kohtla, Narva-Jõesuu linn, Vaivara, Saare vald, Tabivere vald, Puurmani vald, Lihula vald, Lääne-Nigula, Värska, Laheda, Rõpina, Tootsi, Vändra, Kehtna vald, Kohila vald,

Retsept

Heiki peediomlett

Kui tuleb ootamatu isu peedi järele, siis mõnusa elamuse saab ahjus küpsenud peediomlettist. Valmib kiirelt, on lihtsalt valmistatav ning maitseb hästi.

Kasutamisele läheb:

- 200 grammi riivitud peeti (lihtsam on keedupeediga)
- 5 muna
- kruusitais piima
- 200 grammi kodujuustu
- riivjuustu vastavalt maitsele
- 2 spl jahu
- soola ja pipart
- ahjuvorm, mis annab ometile soovitud kuju.

Munad segada piima ja jahuga. Seejärel lisada kodujuust ja riivjuust ning segada. Maitsestada soola ja pipraga. Ahjuvorm määrada kokku võiga. Riivpeet laotada vormi põhjale ning valada sellele eelnevalt ettevalmistatud segu. Nüüd ei jää muud üle kui vorm ahju pista ning ometti küpsetada 220 kraadi juures 20 - 25 minutit. Mulle meeldib natuke enne valmimist lisada ometile riivjuustu, et juustu maitset oleks rohkem ja tugevamalt. Eks iga kodukokk saab olla loominguline ning lisada enda maitse järgi erinevaid koostisosi ning juustusid. Julgust katsetamisel!

Alusretsept: kokkama.blogspot.com

Heiki Järveveer

SDE Viljandi osakonna juhatuse liige

Teated

Mis: Ida-Virumaa sotsiaaldemokraatide jõulupidu

Millal: 7. detsembril, kell 19
Kus: Valge Hobu Trahteris (Edise küla, Jõhvi vald)
Tantsuks mängib Raul Räitsak ja häid sotse külastab jõuluvana! Ühele õnnelikule kingime Mikseri kogu eluks! Osavõtutasu 10 eurot, pensionäridele seitse eurot. Raha palume maksta oma osakonna esimehe kätte, tasuta saab kuni 2. detsembrini.
Info: Eesti keeles Reeli Reimann, tel 53 328 400 või reeli.reimann@sotsdem.ee, vene keeles Tiina Kullamä, tel. 5284370 või tiina.kullama@gmail.com

Mis: Lääne-Virumaa sotsiaaldemokraatide jõulupidu

Millal: 7. detsembril, kell 19
Kus: Ulvi mõisas, Rägavere vallas
Showtants Valguta Nägusatelt Mooridelt, estraadikava Lõuapoolikutelt, tantsuks mängib ansambel Lahe. Osavõtutasu kaheksa eurot. Tasuda saab kuni 2. detsembrini.
Info: Reeli Reimann, tel. 53 328 400 või reeli.reimann@sotsdem.ee

Ristsõna

	Käib ..., kui paremat pole	... capella	Kunstlik voolusäng	Koraani kõrval ka sunnat tunnistav muhamedlane	Meie Mats 1995 ... Aru	Eesti keeles tarvitamis-sageduselt 4. täht					
Bi-, di-											
... propos (muuseas)		Olümpia-höbe Kudumi kahandus				Sotsiaal-demokraat					
Pildil oleva SDE poliitiku eesnimi											
	Pildil oleva SDE poliitiku perekonnanimi Kahtlusi välistav										
"... Henn ja Henu veli" (A. Kitzberg)					Teisipäev Pildil olev SDE poliitik on värske ... (VASTUS)						
Euroopa Nõukogu			Vöörtäht Inglise bänd ... Heep								
Tulemust mitte-saavutav						Embedded event manager	Hommiku-maa	Teatri-instituut	... am, you are	Ehitise seinte ühinemis-koht	Destilleeri-mise vahe-saadus
Ainult (saksa k.)				SDE ... on tublisti tõusnud Tallinna vo-likogu SDE frakts. juht							
Evelin Ilves on Eesti ...									United Artists Makedoo-nia maakood		
Volt		SDE toel Paide linna-peaks valitu Lippasaar (SDE L-Viru funktsionär)						Missis SDE pea-sekretär ... Saar			
	Kitsas SDE poliitik, Tallinna volikogu aseesimees					SDE juha-tuse liige Riigikaitse-osakond					
Juunior			SDE liige, end. EV peaminister Soome spordiühing (ühend.)							H ₂ ...	Targuta-mine
Ansambel									Foreign language Eesti ulme-kirjanik Eiv ...		
Prantsuse münt				Rahandus-osakond Linn Lätis			Tuntud sots (1886-1963), riigivanem &... (e-book reader)				Lapse-vanem
Kolmapäev		Põhjalääs Määrosa				...poeg (isa venna-poeg) a, ..., the					
Eesti Kongress			Roheline kae ... mäed (lõbustus-pargis)								
	Kokku- või sisselange-mine SDE juha-tuse liige							...ühing Kalts			
Ette-tähendus						Kirjanik (1875-1934) Sugulane					Atlant
Möödukalt kõrge tempera-tuuriga				Läti kirjanik ... lkstena Saturni kuu					Noot Naisenimi		
Vene mehenimi							SDE naiskogu president ... Laja Süntees-kiudaine				
Jood		Rohhtaim Taim-ornament									
Ajakiri "Eesti ..."						Per aspera ad-TV					
Terava otsaga ese				Ese Õlak				mi-diees Maitsetaim			
Glasuur					Häire-signaali SDE juhatuse liige						... ja hulgi
Antimon			Inglise jalg-palliklubi ... Villa FC Eesti Telegraafi-agentuur						Järjest. tähed ...-kaart		
Igaühe jaoks on kuskil ...						"Vaid sina, ..." (R. Valgre) Rooma 4					
Iste-asendis							Leidlik möte Umbes				
	Kande-voime									EESTI RAHYA RISTSONAD RISTIK	